

זיכרונות מבית היתומים של יאנוש קורצ'אק, שלושה סיפורי חיים

ש. לוטן, י. גילת

בית הספר לתארים מתקדמים, חינוך בגיל הרך, מכללת לוינסקי לחינוך, תל אביב, ישראל

המחקר התמקד בדמות חינוכית ייחודית- יאנוש קורצ'אק, שהפכה לסמל ולמודל חינוכי רב השראה ובהשפעתו רחבת הטווח של קורצ'אק על שלושה מחניכיו. מטרת המחקר הייתה לחשוף את הדרך הייחודית בה נטמעת השפעה חינוכית, לזהות את השלכותיה ולהרחיב ע"י כך את תפיסת המושג "חינוך" ואת החשיבות שאנו מייחסים לו כמחנכים, הן כלפי החניך והן כלפי דמות המחנך. שאלת המחקר בדקה כיצד באה לידי ביטוי השפעתו של - יאנוש קורצ'אק על שלושה מחניכיו לאורך חייהם מנקודת מבטם כיום, כשהם בני 89, 90, 92. שיטת המחקר: המחקר איכותני ונערך בגישה נרטיבית. הנתונים נאספו באמצעות שלושה כלים: ראיון חצי מובנה בו סיפרו המשתתפים את סיפורם האישי וענו על שאלות פתוחות, רשימות חוקר ואיסוף נתונים ויזואליים בצילום. עיבוד הנתונים שילב בין ניתוח תוכן קטגוריאל וניתוח נרטיבי. הממצאים נפרשו על פני רצף טמפורלי של שלוש תקופות חיים: הרקע שקדם לכניסה לבית היתומים, זיכרונות מבית היתומים וסיפור חיי המשתתפים מעת שיצאו מבית היתומים ועד היום. הממצאים מתקופת החיים בבית היתומים נותחו בניתוח תוכן שהעלה מתוך הראיונות קטגוריות ראשיות (תמות) וקטגוריות משניות, בכל אחד משלושת התחומים המרכזיים שהמשתתפים התבקשו להתייחס אליהם: חווית החיים בבית היתומים, דמותו של יאנוש קורצ'אק וההשפעה לטווח הארוך של ההתנסות בבית היתומים. התמות שעלו מזיכרונות החיים בבית היתומים הציגו: אוטופיה, רפובליקה של ילדים, ערכים והעצמה ע"י קשר אישי עם אדם קרוב. דמותו של קורצ'אק העלתה את התמות הבאות: דמות אב רוחני ורגשי, העצמה אישית וכן ודרכי פעולה ייחודיים. ה"צידה" שלקחו המרואיינים לדרך חייהם נגעה לתמה שהציגה היבטים פסיכולוגיים: יושר פנימי, אמון ואהבת אדם, כוחות נפש והערכת המושג "חינוך". התמה השנייה הציגה היבטים פרקטיים ונגעה למקצוע ולתחביבים בהם עסקו המשתתפים במהלך חייהם. הממצאים מעידים על ההשפעה העמוקה, ארוכת הטווח של מחנך משמעותי. המשאבים הפסיכולוגיים שעמדו לרשותם במהלך כל חייהם הבוגרים קידמו את רווחתם הנפשית, ותרמו להתמודדותם בחייהם. הממצאים מעוררים את השאלה האמנם ניתן ללמוד מדמותו של קורצ'אק ולהשתמש במודל החינוכי שייסד או שמא מדובר בתופעה ייחודית פנומנלית?